

รายงานย่อ

โครงการศึกษาค้นคว้า
ของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย

3

เสนอต่อ

รท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

โดย

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

เมษายน 2525

อุต
915.93
วศก
ล.3

รายงานย่อ

โครงการศึกษาคักยภาพ ของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย

3

เสนอต่อ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

โดย

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

เมษายน 2525

สารบัญ

เล่ม ๑

บทที่ ๑ บทนำ

บทที่ ๒ การศึกษาแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในอดีต

บทที่ ๓ ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่โครงการ

บทที่ ๔ อุปสงค์ของการท่องเที่ยว

บทที่ ๕ อุปทานการท่องเที่ยว

บทที่ ๖ การจัดลำดับความสำคัญของจังหวัดและแหล่งท่องเที่ยว

บทที่ ๗ ผลของโครงการอื่นต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว

บทที่ ๘ แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

เล่ม ๒

ภาคผนวก

เล่ม ๓

รายงานย่อ

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ	๑
บทที่ ๒ การศึกษาแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในอดีต	๒
บทที่ ๓ ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่โครงการ	๓
บทที่ ๔ อุปสงค์ของการท่องเที่ยว	๕
๔.๑ การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	๕
๔.๒ การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย	๘
บทที่ ๕ อุปทานการท่องเที่ยว	๑๑
๕.๑ โรงแรม	๑๑
๕.๒ การคมนาคม	๑๓
๕.๓ สาธารณูปโภค	๑๔
๕.๔ สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว	๑๖
๕.๕ แหล่งท่องเที่ยว	๑๗
บทที่ ๖ การจัดลำดับความสำคัญของจังหวัดและแหล่งท่องเที่ยว	๑๘
บทที่ ๗ ผลของโครงการอื่นต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว	๒๒
บทที่ ๘ แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	๒๔
สรุปและข้อเสนอแนะ	๒๖

บทที่ ๑

บทนำ

ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวอยู่มากกว่า ๕๐๐ แห่ง กระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ และจากการที่ทรัพยากรของประเทศมีอยู่อย่างจำกัด ไม่เพียงพอที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดไปพร้อมกัน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จึงได้มอบหมายให้ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ดำเนินการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงสภาพของอุปสงค์ และอุปทานของการท่องเที่ยว เพื่อใช้จัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่งตามขอบเขตที่ ททท. กำหนด เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ให้เป็นไปอย่างเหมาะสม

ในการศึกษานี้ ได้ดำเนินการสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นและรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การศึกษาแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในอดีต ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่โครงการ อุปสงค์ของการท่องเที่ยว อุปทานการท่องเที่ยว การจัดลำดับความสำคัญของจังหวัด และแหล่งท่องเที่ยว ผลของโครงการอื่นต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว ผลของการศึกษาในเรื่องดังกล่าว ได้นำไปใช้ในการวางแผนทางการพัฒนาในระยะสั้น และระยะยาว พื้นที่ที่ทำการศึกษาคือตามข้อกำหนดการศึกษาครอบคลุมบริเวณต่อไปนี้

- ๑) แหล่งท่องเที่ยวหลัก พัทยา ภูเก็ต เชียงใหม่ สงขลา/หาดใหญ่
- ๒) ภาคกลาง กาญจนบุรี จันทบุรี ระยอง ตราด นครนายก อัญญา สระบุรี ลพบุรี หัวหิน ชะอำ/เพชรบุรี ราชบุรี บางแสน
- ๓) ภาคเหนือ สุโขทัย กำแพงเพชร พิษณุโลก ตาก เชียงราย พะเยา ลำปาง ลำพูน เพชรบูรณ์/หล่มสัก เลย
- ๔) ภาคใต้ เกาะสมุย/สุราษฎร์ธานี พังงา กระบี่ นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง ยะลา นราธิวาส
- ๕) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อุตรดิตถ์ สกลนคร นครพนม ขอนแก่น กาฬสินธุ์ นครราชสีมา สุรินทร์ อุบลราชธานี

บทที่ ๒

การศึกษาแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในอดีต

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย ซึ่งได้ทำการศึกษาไว้ในปี ๒๕๑๔ ได้วางแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้จนถึงปี ๒๕๒๓ โดยได้กำหนดศูนย์กลางการท่องเที่ยวในระดับภาค ระดับจังหวัด และเมืองบริวารการท่องเที่ยวไว้ในภาคต่าง ๆ คือ ในภาคกลาง มี กรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางระดับภาค โดยมี พัทยา อยุธยา และหัวหิน เป็นเมืองบริวาร ส่วนศูนย์กลางระดับจังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี และจันทบุรี ในภาคเหนือศูนย์กลางระดับภาค คือ เชียงใหม่ มี ลำพูน ลำปาง และเชียงใหม่ เป็นเมืองบริวาร โดยมีสุโขทัย พิษณุโลก ตาก และกำแพงเพชร เป็นศูนย์กลางระดับจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้กำหนดให้ นครราชสีมา เป็นศูนย์กลางระดับภาค มี บุรีรัมย์ และสุรินทร์เป็นเมืองบริวาร โดยมี ขอนแก่น อุบลราชธานี เป็นศูนย์กลางระดับจังหวัด นอกจากนั้นยังได้กำหนดให้ อุดรธานี กาฬสินธุ์ นครพนม และยโสธร เป็นเมืองบริวารด้วย ในภาคใต้ สงขลา/หาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางระดับภาค โดยมี สมุย/สุราษฎร์ธานี และปัตตานี/นราธิวาส เป็นเมืองบริวาร ส่วนศูนย์กลางระดับจังหวัด คือ ภูเก็ต

ในแผนพัฒนาฯ ที่ผ่านมามีได้ศึกษาโครงสร้าง และคาดคะเนการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ และชาวไทยไว้จนถึงปี ๒๕๒๓ โดยได้ประมาณว่าในระยะดังกล่าวจะมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ๒ ถึง ๒.๕ ล้านคน และประมาณว่าร้อยละ ๕๐ ของนักท่องเที่ยวจะอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และบริเวณใกล้เคียง ร้อยละ ๒๐ จะเดินทางไปพักยังศูนย์กลางการท่องเที่ยว และอีกร้อยละ ๓๐ จะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด นักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศยุโรป ประเทศเพื่อนบ้าน จะมีอัตราเพิ่มสูงในระยะสั้น และนักท่องเที่ยวจากออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา จะมีอัตราเพิ่มสูงในระยะยาว สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยนั้น ได้ประมาณไว้จนถึงปี ๒๕๒๓ ว่าจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕-๒๐ ต่อปี โดยประมาณจนถึงปี ๒๕๒๓ และส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จะเป็นผู้มีรายได้ระดับต่ำ และระดับกลาง

สรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนาที่ผ่านมามีได้กำหนดศูนย์กลางการท่องเที่ยวไว้ โดยคำนึงถึงสภาพของการพัฒนาในเรื่องของที่ตั้ง ปัจจัยพื้นฐาน การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ รวมทั้งมีการคมนาคมที่ติดต่อกับกรุงเทพฯ และเมืองอื่น ๆ ได้โดยตรง เนื่องจากสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ฉะนั้นจึงควรมีการศึกษาทางด้านอุปสงค์ และอุปทานการท่องเที่ยวในปัจจุบันมาใช้บทวนการวางแผนพัฒนาที่ผ่านมามี

บทที่ ๓

ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่โครงการ

๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

ภูมิอากาศของประเทศไทยแบ่งออกได้เป็น ๓ ฤดูกาล คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึง มิถุนายน ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนมิถุนายน ถึงกันยายน หรือตุลาคม ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์

โดยทั่วไปแต่ละภูมิภาคทั่วประเทศ มีลักษณะภูมิอากาศเฉลี่ยความชื้นสัมพัทธ์ ความกดดันของอากาศ และความเร็วของลมไม่แตกต่างกันมากนัก นอกจากบริเวณอำเภอดงพญาชัย มีการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิในตอนกลางวัน และกลางคืนแตกต่างกันมาก ภาคเหนือมีปริมาณฝนโดยเฉลี่ยต่ำกว่าภาคอื่น อุณหภูมิค่อนข้างต่ำในฤดูหนาว ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีปริมาณฝนเฉลี่ยสูงกว่าภาคเหนือเล็กน้อย อากาศร้อนและแห้งแล้งในฤดูร้อน อากาศเย็นจัดในตอนกลางคืนในฤดูหนาว ภาคกลางมีปริมาณฝนต่ำถึงปานกลาง อุณหภูมิ ภูมิอากาศใกล้เคียงกันตลอดทั้งปี อากาศจะแห้งในฤดูหนาว ภาคตะวันออกเฉียงใต้ บริเวณติดต่อกับภาคกลางมีลักษณะอากาศใกล้เคียงกับภาคกลาง บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก อากาศจะแปรปรวนตามอิทธิพลของลมมรสุม ภาคใต้โดยทั่วไปมีปริมาณฝนสูง อากาศชุ่มชื้นทั้งปี ชายฝั่งทะเลตะวันตกได้รับปริมาณฝนมากในเดือนเมษายน ถึงเดือนกันยายน ฝั่งทะเลตะวันออกของภาคใต้รับฝนชุ่มชื้นทั้งปี

๓.๒ ลักษณะทางกายภาพ

ภาคกลาง ส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบลุ่มตามลุ่มน้ำใหญ่ ๆ เช่น เจ้าพระยา แม่น้ำลพบุรี ทางทิศตะวันตกติดต่อกับเทือกเขาตะนาวศรี ทิศตะวันออกติดต่อกับเทือกเขาเพชรบูรณ์ และทิศใต้เป็นตะกอนสามเหลี่ยมปากน้ำ ภาคกลางมีทัศนียภาพที่สวยงามหลายแห่ง เช่น ลำธารตลอด บริเวณอำเภอบ่อพลอย น้ำตกไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี น้ำตกสามหลั่น จังหวัดสระบุรี และถ้ำต่าง ๆ ในจังหวัดกาญจนบุรี การใช้ที่ดินส่วนใหญ่มีการทำนาข้าว และการทำพืชไร่ อุทกภัยเกิดขึ้นในเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม

ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ลักษณะทั่วไปเป็นที่ราบขั้นบันไดอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำทะเล มีเทือกเขาหลายเทือกวางตัวตามแนวตะวันตกเฉียงเหนือกับตะวันออกเฉียงใต้ มีชายฝั่งทะเลภูเขาและเกาะต่าง ๆ ที่มีคุณค่าต่อการท่องเที่ยวหลายแห่ง เช่น เขาพระบาท แลลมเสด็จ จังหวัดจันทบุรี เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง และเขาเขี้ยว จังหวัดชลบุรี

การใช้ที่ดินโดยมากเป็นการทำสวนผลไม้ในจังหวัดระยอง จันทบุรี การทำไร่มันสำปะหลัง บริเวณจังหวัดชลบุรีและระยอง ภัยธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นวาตภัย ในเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน ซึ่งเป็นฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ การท่องเที่ยวทางทะเลจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังมาก

ภาคเหนือ ลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสลับกับที่ลุ่มระหว่างภูเขา มีแร่ทางเศรษฐกิจมาก เช่น ซีไลต์ และพลวง มีทัศนียภาพที่สวยงามหลายแห่ง เช่น ดอยอินทนนท์ บ่อน้ำร้อน จังหวัดเชียงใหม่ การใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นการเกษตร มีการปลูกข้าว ชา กาแฟ ยาสูบและการทำสวนผลไม้

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะเป็นที่ราบสูง และภูเขาหินทราย ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง เช่น ภูกระดึง ภูเรือ การใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นการเกษตร มีการปลูกมันสำปะหลัง ข้าว ปอ และการเลี้ยงไหม ภัยธรรมชาติเป็นอุทกภัยในระหว่างฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงใต้

ภาคใต้ มีลักษณะเป็นแหลมยื่นไปในทะเล ฝั่งตะวันออกติดต่อกับอ่าวไทยเป็นทะเลจีนตอนใต้ ทางฝั่งตะวันตกติดต่อกับทะเลอันดามัน เป็นภาคที่มีฝนตกชุกตลอดทั้งปี การใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นสวนยาง สวนมะพร้าว การทำนาข้าวและเหมืองแร่ แหล่งที่มีทัศนียภาพสวยงามมีหลายแห่ง เช่น เกาะภูเก็ต เกาะสมุย และหมู่เกาะอ่างทอง ภัยธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นอุทกภัยในช่วงที่มีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และตะวันออกเฉียงเหนือ

บทที่ ๔

อุปสงค์ของการท่องเที่ยว

๔.๑ การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

ในช่วง ๒๐ ปี นับแต่ปี ๒๕๐๒ เป็นต้นมา จำนวนนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศได้เพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็ว จากเพียง ๘๑,๓๔๐ คน ในปี ๒๕๐๓ เป็น ๒,๐๑๕,๖๑๕ คน ในปี ๒๕๒๔ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาประเทศไทยมากที่สุดในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา คือ นักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งได้แก่ มาเลเซีย และสิงคโปร์ รองลงมาได้แก่ ภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ภูมิภาคยุโรป และสหรัฐอเมริกา ส่วนนักท่องเที่ยวจากประเทศแอฟริกา และจากตะวันออกกลางมีน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ นักท่องเที่ยวเหล่านี้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยตามฤดูกาล ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวขึ้นสูงสุด คือ ช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนเมษายน สิงหาคม และพฤศจิกายน ถึง ธันวาคม ส่วนช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวเข้ามาต่ำสุด คือ ช่วงเดือนมิถุนายน และกันยายน สำหรับระยะเวลาพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในระยะที่ผ่านมาอยู่ระหว่าง ๔-๕ วัน และไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก

จากการสำรวจนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยในปี ๒๕๒๔ พบว่า ส่วนใหญ่ที่เดินทางเข้ามา มีจุดประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวมากที่สุดถึง ร้อยละ ๗๗.๗๑ โดยจะเข้าพักโรงแรมถึงร้อยละ ๘๒.๖๕ นอกนั้นจะเข้าพักเรือนรับรอง (เกสต์เฮาส์) บังกาโล และอื่น ๆ จำนวนวันพักอยู่ในระหว่าง ๑-๓ วันมากที่สุด คือร้อยละ ๓๘.๕๘ รองลงมาคือ กลุ่มที่มีวันพักระหว่าง ๔-๖ วัน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๓ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ๒,๒๒๓ บาทต่อคน ซึ่งเป็นค่าที่พัก พาหนะ อาหาร ของที่ระลึกและอื่น ๆ ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต่างประเทศชอบมากที่สุด คือ เมือง ร้อยละ ๓๕.๘๔ รองลงมาคือ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ชายหาด และธรรมชาติ ร้อยละ ๒๔.๕๗, ๒๑.๒๐ และ ๑๘.๒๔ ตามลำดับ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดภาคใต้ มีความนิยมเที่ยวเมืองเป็นอันดับแรก คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๘๕ รองลงมาคือ ชายหาด ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และธรรมชาติ ร้อยละ ๒๖.๒๘, ๑๒.๑๘ และ ๗.๖๘ ตามลำดับ

สำหรับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อที่พัก อาหาร ของที่ระลึก ความสะดวกในการเดินทางและบริการท่องเที่ยว จัดอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนในเรื่องภาษาต่างประเทศ ระบบการคมนาคม ข่าวสารการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์และความปลอดภัยนั้น นักท่องเที่ยวต่างประเทศมีความเห็นว่าควรมีการแก้ไขและปรับปรุงให้ดีขึ้น

ตารางที่ ๔.๑ ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชอบมากที่สุด

หน่วย-ร้อยละ

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ		นักท่องเที่ยว-ชาวไทย
	รวม	ภาคใต้	
ชายหาด	๒๑.๑๐๐	๒๖.๒๘	๒๓.๘๒
ธรรมชาติ	๑๘.๒๘	๗.๖๘	๔๙.๔๒
ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม	๒๔.๕๗	๑๒.๑๘	๑๖.๔๕
เมือง	๓๕.๘๕	๕๓.๘๕	๑๐.๓๒

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวของชาวต่างประเทศกับปัจจัยโครงสร้างด้านอายุ รายได้และการศึกษา พบว่าอายุของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีความสัมพันธ์กับประเภทของแหล่งท่องเที่ยว คือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทเมืองทุกกลุ่มอายุมีความนิยมอยู่ในระดับเดียวกัน แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด กลุ่มของผู้มีอายุน้อย มีความนิยมท่องเที่ยวมากกว่าผู้ที่มีอายุมากขึ้น และกลุ่มผู้ที่มีอายุมากขึ้น จะนิยมท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ และประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมากขึ้นไปด้วย นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีระดับรายได้ต่ำ มีความนิยมเที่ยวเมืองมากกว่าผู้ที่มีระดับรายได้สูง ส่วนความนิยมแหล่งท่องเที่ยวอื่นไม่มีความแตกต่างกันตามระดับรายได้ นอกจากนี้เมื่อระดับการศึกษาสูงขึ้นจะนิยมเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมากขึ้น และจะนิยมแหล่งท่องเที่ยวประเภทเมืองน้อยลง

แนวโน้มการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ การพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศ จึงขึ้นอยู่กับ การคาดคะเนภายใต้สมมติฐานต่าง ๆ ที่อาจจะเปลี่ยนแปลงสนับสนุน หรือเป็นอุปสรรคได้ ในการพยากรณ์ได้ใช้สมการถดถอย (Regression Analysis) โดยในระยะ ๕ ปีแรก นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีอัตราเพิ่มร้อยละ ๖.๘ ต่อปี อัตราเพิ่มลดลงเหลือร้อยละ ๕.๕ ต่อปี และร้อยละ ๔.๐ ต่อปี ในระยะ ๕ ปีที่สองและที่สาม ส่วนในระยะ ๕ ปีสุดท้าย อัตราเพิ่มเป็นร้อยละ ๓.๐ ต่อปี คาดว่าในปี ๒๕๒๔ จะมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ๒,๖๐๗,๑๐๐ คน และเพิ่มเป็น ๔,๘๒๘,๒๐๐ คน ในปี ๒๕๔๔ การคาดคะเนนักท่องเที่ยวที่พักโรงแรมในจังหวัดในพื้นที่โครงการ (ไม่รวมการพักโรงแรมในแหล่งท่องเที่ยวหลัก คือ กรุงเทพฯ พัทยา ภูเก็ต สงขลา/หาดใหญ่ และเชียงใหม่) ในปี ๒๕๒๔ มี ๕๓๗,๑๘๖ คน และเพิ่มเป็น ๑,๒๕๔,๑๘๒ คน ในปี ๒๕๔๔

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีการเดินทางมากรุงเทพฯ สูงถึงร้อยละ ๕๗.๐๒ และเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวหลัก คือ พัทยา สงขลา/หาดใหญ่ เชียงใหม่ และภูเก็ต มีเปอร์เซ็นต์รองลงมาตามลำดับ คือ ร้อยละ ๘.๖๗, ๑๐.๔๒, ๕.๘๔ และ ๑.๘๓ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอื่น ๆ ที่นักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางไ้มาก คือ อุทยาน นครปฐม สมุทรปราการ กาญจนบุรี เชียงราย และสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ ๔.๒ การเดินทางไปยังจังหวัดต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

จังหวัดปลายทาง	ร้อยละ	จังหวัดปลายทาง	ร้อยละ
<u>แหล่งท่องเที่ยวหลัก</u>		<u>ภาคเหนือ</u>	
กรุงเทพฯ	๕๗.๐๒	เชียงใหม่	๐.๕๐
พัทยา	๘.๖๗	สุโขทัย	๐.๔๘
สงขลา/หาดใหญ่	๑๐.๔๒	ลำปาง	๐.๐๙
เชียงใหม่	๔.๙๓	ลำพูน	๐.๐๔
ภูเก็ต	๑.๘๓	เพชรบูรณ์	๐.๐๔
<u>ภาคกลาง</u>		<u>ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</u>	
อยุธยา	๒.๒๗	สุรินทร์	๐.๑๗
นครปฐม	๕.๐๖	นครราชสีมา	๐.๔๔
เพชรบุรี	๐.๐๔	อุบลราชธานี	๐.๑๗
สมุทรปราการ	๑.๙๒	ขอนแก่น	๐.๐๔
ประจวบคีรีขันธ์	๐.๒๖	อุดรธานี	๐.๐๔
กาญจนบุรี	๑.๔๐	<u>ภาคใต้</u>	
ระยอง	๐.๑๓	สุราษฎร์ธานี	๑.๖๑
สระบุรี	๐.๐๙	นราธิวาส	๐.๕๗
จันทบุรี	๐.๑๓	พังงา	๐.๐๔
ราชบุรี	๐.๒๖	ปัตตานี	๐.๐๔
ตราด	๐.๑๗		
นครนายก	๐.๐๔		
ลพบุรี	๐.๐๔		

ที่มา : การสำรวจของ วท.

๔.๒ การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย

การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในปี ๒๕๒๔ ได้จากผลการสำรวจครัวเรือน และการสำรวจในแหล่งท่องเที่ยว ผลจากการสำรวจจากทั้ง ๒ แหล่ง มีความใกล้เคียงกัน ซึ่งพบว่าผู้ที่เดินทางในรอบปี ๒๕๒๓ มีประมาณร้อยละ ๗๘.๒๕ โดยรวมถึงการเดินทางเพื่อท่องเที่ยว ธุรกิจ เยี่ยมญาติและเพื่อน เพื่อศาสนาและวัฒนธรรม โดยเฉลี่ยแล้วผู้ท่องเที่ยวแต่ละคนใช้เวลาท่องเที่ยวปีละ ๔.๐๘ วัน ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวไทยแต่ละคนเที่ยวเฉลี่ยปีละ ๑.๗๙ ครั้ง ระยะเวลาพักเฉลี่ยประมาณ ๒.๓ วันต่อครั้ง มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคนละ ๒๖๖ บาท ต่อวัน (ไม่รวมค่าของที่ระลึกและอื่น ๆ) จังหวัดที่นักท่องเที่ยวต้องการจะไป และที่ชอบมากที่สุดเรียงลำดับดังนี้ คือ เชียงใหม่ สงขลา ภูเก็ต ชลบุรี เลย พังงา กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เชียงราย ระยอง กรุงเทพฯ นครราชสีมา จันทบุรี ลำปาง นครนายก สุราษฎร์ธานี สุโขทัย แม่ฮ่องสอน เพชรบุรี และสุรินทร์ และเมื่อแยกประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวชาวไทยชอบมากที่สุด คือ ธรรมชาติ ร้อยละ ๔๙.๕๒ รองลงมาคือ ชายหาด ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และเมืองร้อยละ ๒๓.๘๒ , ๑๖.๔๕ และ ๑๐.๓๒ ตามลำดับ ซึ่งได้แสดงไว้ในตารางที่ ๔.๑ เพื่อเปรียบเทียบกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

สำหรับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยว พอจะสรุปได้ว่า ในเรื่องที่พัก อาหาร พาหนะ ของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง รวมทั้งประเพณีวัฒนธรรมอยู่ในเกณฑ์คืออยู่แล้ว แต่ความคิดเห็นในเรื่องความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวยังไม่อยู่ในเกณฑ์ดี และเห็นว่าควรปรับปรุงในเรื่องความปลอดภัยเป็นอันดับแรก รองลงมาเรื่องความสะดวกสบายของแหล่งท่องเที่ยว ระบบการคมนาคมขนส่ง ข่าวสาร การท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวกับโครงสร้างด้านอายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ และอาชีพ พบว่าประชากรอายุมากขึ้นจะเดินทางน้อยลง เนื่องจากภาระหน้าที่การงานมีมากขึ้น เมื่อการศึกษาสูงขึ้นและรายได้มากขึ้นจนถึงระดับหนึ่งจะเดินทางมากขึ้น อาชีพที่เดินทางมากที่สุด คือ นักศึกษา สำหรับประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่ชอบมากที่สุดเท่าที่เคยไปมา พบว่ากลุ่มบุคคลที่มีอายุมากชอบที่จะไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และเมืองมากกว่ากลุ่มวัยรุ่น และหนุ่มสาว แต่จะชอบแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติน้อยลง เมื่อระดับการศึกษาสูงขึ้นจะชอบแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติมากขึ้น แต่จะชอบแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และเมืองน้อยลง ส่วนความชอบแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาดไม่มีความแตกต่างกันตามระดับการศึกษา

ในการพยากรณ์นักท่องเที่ยวชาวไทย ได้พยากรณ์โดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจนักท่องเที่ยวในปี ๒๕๒๒ พบว่าผู้ที่อยู่นอกเขตเทศบาลมีการเดินทางร้อยละ ๒๓.๔๑ และจากการสำรวจนักท่องเที่ยวในปี ๒๕๒๔ พบว่าผู้ที่เดินทางที่มีภูมิลำเนาในเขตเทศบาลมีประมาณร้อยละ ๗๘.๒๕ จากข้อมูลสำรวจข้างต้น พยากรณ์ได้ว่าผู้เดินทางชาวไทยมีจำนวนประมาณ ๑๕.๕ ล้านคน อัตราเพิ่มของนักท่องเที่ยวชาวไทยได้คำนวณโดยใช้อัตราเพิ่มของรายได้เฉลี่ยต่อคนในราคาคงที่รวมกับอัตราการเพิ่มของประชากรด้วยวิธีการพยากรณ์ดังกล่าว อัตราเพิ่ม

ตารางที่ ๔.๓ การเดินทางไปจังหวัดต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยวชาวไทย

จังหวัดปลายทาง	ร้อยละ	จังหวัดปลายทาง	ร้อยละ
<u>แหล่งท่องเที่ยวหลัก</u>		<u>ภาคกลาง</u>	
พืทยา	๖.๕๓	กาญจนบุรี	๔.๒๒
สงขลา/หาดใหญ่	๕.๗๘	จันทบุรี	๒.๐๘
เชียงใหม่	๑๔.๖๑	ระยอง	๔.๑๕
ภูเก็ต	๒.๘๘	ตราด	๐.๒๘
<u>ภาคเหนือ</u>		นครนายก	๓.๑๐
สุโขทัย	๑.๐๖	อยุธยา	๑.๖๐
กำแพงเพชร	๐.๕๑	สระบุรี	๑.๐๘
พิษณุโลก	๑.๒๗	ลพบุรี	๐.๕๓
เชียงใหม่	๑.๘๖	หัวหิน (ประจวบคีรีขันธ์)	๓.๑๓
พะเยา	๑.๘๖	ชะอำ (เพชรบุรี)	๑.๖๐
ลำปาง	๐.๕๕	ราชบุรี	๐.๘๘
ลำพูน	๑.๕๗	บางแสน	๔.๕๐
เพชรบูรณ์/หล่มสัก	๐.๕๒	<u>ภาคตะวันออก/ฝั่งเหนือ</u>	
เลย	๒.๘๒	อุดรธานี	๐.๕๐
ตาก	๐.๗๗	สกลนคร	๐.๔๗
<u>ภาคใต้</u>		นครพนม	๐.๘๐
สุราษฎร์ธานี	๑.๓๔	ขอนแก่น	๑.๒๔
พังงา	๑.๕๔	กาฬสินธุ์	๐.๑๘
กระบี่	๑.๐๒	นครราชสีมา	๓.๓๓
นครศรีธรรมราช	๐.๓๗	สุรินทร์	๐.๔๕
พัทลุง	๑.๔๗	อุบลราชธานี	๑.๒๘
ตรัง	๐.๓๒		
นราธิวาส	๐.๑๔		
ยะลา	๐.๒๖		

ที่มา : การสำรวจของ วท.

เป็นร้อยละ ๔.๕ ต่อปี ในระยะ ๕ ปีแรก อัตราเพิ่มลดลงเหลือร้อยละ ๔ ต่อปี และร้อยละ ๓.๕ ต่อปี ในระยะ ๕ ปีที่สอง และสาม ส่วนในระยะ ๕ ปี สุดท้าย อัตราเพิ่มเป็นร้อยละ ๓ ต่อปี คาดว่าในปี ๒๕๒๕ จะมีผู้เดินทางชาวไทยทั้งสิ้นประมาณ ๒๐,๒๐๗,๒๐๐ คน และเพิ่มเป็น ๓๓,๘๕๐,๑๐๐ คน ในปี ๒๕๔๔ การคาดคะเนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่พักโรงแรมในจังหวัดพื้นที่โครงการ ที่ทำการศึกษา โดยไม่รวมแหล่งท่องเที่ยวหลักและกรุงเทพฯ มี ๕,๖๔๒,๑๑๔ คน ในปี ๒๕๒๕ และ ๙,๔๕๑,๔๐๗ คน ในปี ๒๕๔๔

จากการศึกษาถึงการกระจายการเดินทางท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยวชาวไทยไปยังจังหวัดต่าง ๆ พบว่าเปอร์เซ็นต์นักท่องเที่ยวของชาวไทยที่เดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวหลัก ซึ่งได้แก่ พัทยา สงขลา/หาดใหญ่ เชียงใหม่ ภูเก็ต คิดเป็นร้อยละ ๖.๕๓, ๕.๗๘, ๑๔.๖๑ และ ๒.๘๘ ตามลำดับ ซึ่งใกล้เคียงกับตัวเลขเป้าหมายการกระจายการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวหลักตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ ๕ จังหวัดอื่น ๆ ที่นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางไปเที่ยวมาก คือ กาญจนบุรี ระยอง นครนายก หัวหิน บางแสน นครราชสีมา เลย จันทบุรี ชะอำ เชียงราย และพังงา เป็นต้น

บทที่ ๕

อุปทานการท่องเที่ยว

อุปทานการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วยปัจจัยพื้นฐานอันได้แก่ การคมนาคม สาธารณูปโภคต่าง ๆ สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ โรงแรม ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ฯลฯ และทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ อุปทานเป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว การศึกษาในเรื่องอุปทานมีสาระสำคัญดังนี้

๕.๑ โรงแรม

โรงแรมที่มีอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่โครงการที่ทำการศึกษารวม ๓๔ จังหวัดตามข้อกำหนดการศึกษา และได้รวมนราธิวาส และยะลา (อ.เบตง) ซึ่งมีนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาท่องเที่ยว ในปัจจุบันมีรวมทั้งสิ้น ๑,๐๕๗ แห่ง และมีห้องพักรวมทั้งสิ้นประมาณ ๓๘,๑๔๘ ห้อง (เฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวหลัก คือ พัทยา เชียงใหม่ ภูเก็ต สงขลา/หาดใหญ่ มีประมาณ ๑๒,๘๐๖ ห้อง) การแบ่งประเภทของโรงแรมได้แบ่งออกเป็นโรงแรมชั้น ๑ โรงแรมชั้น ๒ โรงแรมชั้น ๓ เรือนรับรอง และบังกาโล การจัดกลุ่มโรงแรม และที่พักทั้ง ๕ ประเภทดังกล่าวได้ใช้อัตราค่าที่พักขั้นต่ำของห้องเดี่ยวเป็นเกณฑ์ รวมทั้งพิจารณาบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ประกอบไปด้วย กล่าวคือ โรงแรมชั้น ๑ มีอัตราค่าที่พักตั้งแต่ ๔๐๐ บาท ต่อวันขึ้นไป โรงแรมชั้น ๒ อัตราค่าที่พักตั้งแต่ ๒๕๐ บาทต่อวันขึ้นไป โรงแรมชั้น ๓ อัตราค่าที่พักไม่เกิน ๒๕๐ บาทต่อวัน เรือนรับรองมีราคาห้องพักอยู่ในระหว่าง ๒๐-๔๐ บาทต่อวัน และบังกาโลมีราคาห้องพักขั้นต่ำ ๕๐ บาท ต่อวัน จำนวนโรงแรมที่กล่าวแล้ว ไม่ได้รวมถึงโรงแรมที่มีขนาดเล็กที่มีมาตรฐานต่ำกว่าที่ได้ระบุไว้ และที่พักในแหล่งท่องเที่ยวที่ห่างไกล และไม่เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว ในจำนวนห้องพักทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นห้องพักของโรงแรมชั้น ๓ ร้อยละ ๖๔.๒๕ ห้องพักของโรงแรมชั้น ๑ ชั้น ๒ บังกาโล และเรือนรับรองมีประมาณร้อยละ ๑๔.๕๖, ๑๒.๘๘ ๗.๔๕ และ ๘.๓ ตามลำดับ

อัตราการเข้าพักของโรงแรมในจังหวัดต่าง ๆ เฉลี่ยขั้นต่ำร้อยละ ๓๖-๔๓ และอัตราเฉลี่ยอย่างสูงร้อยละ ๖๘-๘๐ จังหวัดที่มีอัตราเข้าพักสูง คือ กาญจนบุรี ขอนแก่น ผู้เข้าพักในโรงแรมในจังหวัดต่าง ๆ ทุกประเภท ซึ่งไม่รวมแหล่งท่องเที่ยวหลัก ๔ แหล่ง ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ ๗๒-๘๘ ของผู้เข้าพัก จังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศพักเกินร้อยละ ๑๐ ของผู้เข้าพักทั้งหมด ได้แก่ กาญจนบุรี หัวหิน ระยอง นครนายก สุโขทัย พิษณุโลก กำแพงเพชร ลำปาง ตาก พังงา นราธิวาส และอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ในการพยากรณ์ความต้องการโรงแรมในอนาคต ได้พยากรณ์โดยใช้ตัวเลขนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และชาวไทยที่เข้าพักโรงแรม ระยะเวลาพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่างประเทศเพิ่ม ๐.๘ วัน/ปี ในจังหวัดที่มีชาวต่างประเทศพักมาก และเพิ่มเฉลี่ย ๐.๔ วัน/ปี ในจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศพักน้อย สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยระยะเวลาพักเฉลี่ยเพิ่ม ๐.๔ วัน/ปี ในจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวชาวไทยไปมาก

ตารางที่ ๕.๑

การพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวและความต้องการห้องพักโรงแรมในอนาคต ในจังหวัดที่ทำการศึกษา

รายการ	๒๕๒๕	๒๕๒๖	๒๕๒๗	๒๕๒๘	๒๕๒๙	๒๕๓๐
นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่พักโรงแรม ในจังหวัดที่ทำการศึกษา* (๑,๐๐๐ คน)	๕๓๗.๒	๖๔๘.๙	๘๑๐.๙	๑,๐๘๑.๙	๑,๓๖๒.๙	๑,๖๔๓.๙
นักท่องเที่ยวชาวไทยที่พักโรงแรม ในจังหวัดที่ทำการศึกษา* (๑,๐๐๐ คน)	๔,๗๓๑.๓	๕,๖๕๒.๑	๖,๕๖๔.๕	๗,๔๗๕.๙	๘,๓๘๗.๓	๙,๒๙๘.๗
รวม	๕,๒๖๘.๕	๖,๓๐๑.๐	๗,๓๗๕.๙	๘,๕๖๓.๘	๙,๖๗๐.๒	๑๐,๙๔๒.๖
จำนวนห้องพักโรงแรมที่ต้องการ						
รวมทั้งสิ้น (ห้อง)	๑๘,๑๒๕	๒๔,๗๕๐	๓๒,๑๓๓	๔๐,๗๒๖	๕๐,๓๕๑	๕๙,๖๕๑
จำนวนห้องพักโรงแรมที่ต้องการเพิ่มขึ้น (ห้อง) จากปัจจุบัน	-	-	๖,๗๐๘	๑๕,๖๖๓	๒๔,๖๓๕	๓๔,๖๐๙

หมายเหตุ * ไม่รวม ที่พักฯ เชียงใหม่ ภูเก็ต สงขลา/หาดใหญ่

และเพิ่มเฉลี่ย .๐๒ วัน/ปี ในจังหวัดที่นักท่องเที่ยวชาวไทยไปน้อย อัตราผู้เข้าพักโรงแรมเฉลี่ยต่อห้องของชาวต่างประเทศ ๑.๖ คน สำหรับชาวไทยมีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยต่อห้องในระหว่าง ๑.๕๔ ถึง ๒.๘๗ คน ขึ้นอยู่กับประเภทของโรงแรมและที่พัก และให้อัตราการเข้าพักเฉลี่ยของโรงแรมอยู่ในระหว่างร้อยละ ๗๐-๘๕ พบว่าโรงแรมและที่พักในจังหวัดที่ทำการศึกษา (ยกเว้นพัทยา เชียงใหม่ ภูเก็ต และสงขลา/หาดใหญ่) เมื่อรวมกันทุกประเภทแล้วจะเพียงพอับความต้องการจนถึงปี ๒๕๒๔ นอกจากนี้ในบางจังหวัดคือกาญจนบุรี เชียงราย นครราชสีมา สุรินทร์ นครราชสีมา ที่ควรมีการขยายก่อนปี ๒๕๒๔ โรงแรมในบางจังหวัดคือนครนายก กำแพงเพชร พิษณุโลก ตาก อุตรธานี สกลนคร ขอนแก่นและกาฬสินธุ์จะเพียงพอจนถึงช่วงปี ๒๕๓๐-๓๔

ปัญหาในเรื่องโรงแรมที่สำคัญ ได้แก่ การที่ยั้ตราการเข้าพักโรงแรมในจังหวัดบางจังหวัดต่ำมากจนไม่ถึงจุดคุ้มทุน ห้องพักมีการขยายตัวมากเกินไปเกินความต้องการ การสร้างโรงแรมไม่กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติและบุคคลากรด้านการบริการโรงแรมยังไม่เพียงพอ ฉะนั้น ททท. จึงควรประสานงานกับโรงแรมเพื่อเพิ่มอัตราการเข้าพักวางแผนขยายโรงแรมไม่ให้ขยายตัวมากเกินไปเกินความต้องการ ควรวางแผนให้สร้างโรงแรมที่กลมกลืนกับธรรมชาติรวมทั้งควรมีการอบรมพนักงานบริการระดับต่าง ๆ และนักศึกษาที่เรียนการบริหารโรงแรมโดยการจัดให้มีโรงแรมที่ใช้เพื่อการฝึกงานขึ้น

๕.๒ การคมนาคม

การคมนาคมระหว่างกรุงเทพฯ ไปจังหวัดต่าง ๆ ในพื้นที่โครงการที่ได้รับความนิยมมากที่สุดของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้แก่ รถปรับอากาศร้อยละ ๒๔.๒๗ รองลงมาคือ รถยนต์ส่วนตัวร้อยละ ๑๘.๑๕ และรถนำเที่ยวร้อยละ ๑๗.๕๓ นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเดินทางด้วยรถส่วนตัวร้อยละ ๓๑.๗๐ รถโดยสารประจำทางร้อยละ ๑๘.๗๐ และรถทัวร์ หรือรถโดยสารปรับอากาศร้อยละ ๑๗.๐๔ พาหนะที่ได้รับความนิยมน้อย ทั้งจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และชาวไทยคือ รถไฟ และเครื่องบิน

ตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การคมนาคมทางถนนได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมาก เนื่องจากความสะดวก เส้นทางหลวงสายประธานที่เชื่อมโยงจากกรุงเทพฯ ไปยังจังหวัดภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ เป็นทางหลวงมาตรฐานอยู่ในสภาพดี ส่วนทางหลวงสายรองที่เชื่อมทางหลวงสายประธานในภาคต่าง ๆ ส่วนใหญ่อยู่ในสภาพดีและใช้ได้ดีตลอดปี มีทางหลวงสายรองเพียงบางสายในภาคต่าง ๆ ที่สภาพถนนยังเป็นถนนลูกรัง ในภาคใต้ทางหลวงสายรองส่วนใหญ่ยังเป็นลูกรัง การเดินทางในภาคใต้โดยทางถนนได้รับความนิยมน้อย เนื่องจากความไม่ปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย และผู้ก่อการร้าย

เส้นทางรถไฟในปัจจุบันมีบทบาทน้อยลง เพราะถูกแข่งขันโดยเส้นทางถนน เส้นทางรถไฟสายใต้ได้รับความนิยมมากกว่าสายอื่น ขณะนี้การรถไฟกำลังดำเนินการก่อสร้างทางรถไฟจากฉะเชิงเทราไปสู่ศรีราชา

และสัทธิบ ซึ่งจะแล้วเสร็จภายในปี ๒๕๒๔-๒๕๒๖ นี้ นอกจากนี้โครงการก่อสร้างทางรถไฟระหว่างสุราษฎร์ธานี ไปยังภูเก็ตได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ ด้วย ซึ่งจะเป็นการช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางไปยังจังหวัด ดังกล่าวมากขึ้นในอนาคต

เส้นทางอากาศ ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมากกว่าชาวไทย ในปัจจุบัน มีสนามบินภายในประเทศ ๑๘ แห่ง และมีท่าอากาศยานนานาชาติ ๓ แห่ง คือ ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ทหาดใหญ่ และเชียงใหม่ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ รัฐบาลมีนโยบายที่จะปรับปรุง และพัฒนาท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ที่ดอนเมือง และจะจัดสร้างท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ขึ้นอีกแห่งหนึ่งที่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ รวมทั้งจะได้ปรับปรุงสนามบินภูเก็ตให้เป็นสนามบินระหว่างประเทศ

ในด้านการให้บริการคมนาคมไปยังจังหวัดต่าง ๆ นั้น รถโดยสารธรรมดา มีอัตราครอบครอง ที่นั่งเฉลี่ยตลอดปี อยู่ในระหว่างร้อยละ ๒๐ถึง๖๔ รถโดยสารปรับอากาศ มีอัตราครอบครองที่นั่งในระหว่าง ร้อยละ ๔๖ถึง๘๐ อัตราครอบครองที่นั่งที่ไปจังหวัดภาคใต้อยู่ในระดับต่ำ ส่วนไปจังหวัดภาคเหนือ อัตราการ ครอบครองที่นั่งอยู่ในระดับสูง การให้บริการ พบว่ามีความพอเพียงในปัจจุบันแม้ว่าในระหว่างเทศกาลต่าง ๆ ความต้องการมีมากขึ้น แต่การเพิ่มเที่ยวสามารถจะกระทำได้โดยไม่ยาก

การเดินทางโดยรถไฟ อัตราการครอบครองที่นั่งไปยังจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ อยู่ในระหว่างร้อยละ ๔ถึง๖๖ อัตราการครอบครองที่นั่งไปหาดใหญ่ และเชียงใหม่และ อุดรธานี อยู่ในระดับสูงกว่าไปจังหวัดอื่น ๆ คือร้อยละ ๖๖, ๓๑ และ ๓๔ ตามลำดับ ในจังหวัดภาคกลาง การเดินทางโดยรถไฟมีน้อยมาก นอกจากขบวนรถที่ไปกาญจนบุรี มีอัตราครอบครองที่นั่งถึงร้อยละ ๔๗ แสดงให้เห็นว่าบริการรถไฟมีความเพียงพอในปัจจุบัน นอกจากขบวนรถที่ไปกาญจนบุรีควรมีการพิจารณา เพิ่มขบวนให้มากขึ้น

การเดินทางโดยเครื่องบิน อัตราการครอบครองที่นั่งไปภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคใต้ อยู่ในระหว่างร้อยละ ๑๒ถึง๗๒ โดยที่การครอบครองที่นั่งไปยังเชียงใหม่สูงถึงร้อยละ ๗๒ และภูเก็ต ร้อยละ ๖๓ ซึ่งเห็นได้ว่าบริการมีความเพียงพอในปัจจุบัน

โดยสรุปแล้วการบริการคมนาคมโดยพาหนะต่าง ๆ ในปัจจุบันมีความพอเพียงกับจำนวนนัก-ท่องเที่ยว นอกจากนี้โครงข่ายการเดินทางภายในประเทศมีความสะดวกค่อนข้างมาก แต่ควรมีการปรับปรุง ในเรื่องของการให้บริการ เช่น ปรับปรุงสภาพของรถ ปรับปรุงในเรื่องของความสะอาด ตลอดจนความสะดวก ในด้านการสำรองที่นั่งเครื่องบิน เป็นต้น

๕.๓ สาธารณูปโภค

เป็นปัจจัยพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การท่องเที่ยว สาธารณูปโภคที่ได้ทำการศึกษา ได้แก่ การสื่อสาร และโทรคมนาคม ซึ่งประกอบด้วยไปรษณีย์และโทรเลข โทรพิมพ์ (Telex) วิทยุติดตามตัว วิทยุเคลื่อนที่และสถานีประจำที่ โทรศัพทระหว่างประเทศ โทรศัพทภายในประเทศ การประปา การไฟฟ้า การกำจัดขยะ และสถานพยาบาล สถานะภาพในปัจจุบันที่ได้ศึกษาและประเมินความพร้อมด้านสาธารณูปโภค ในแหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่โครงการพอสรุปได้ดังนี้

๑) การสื่อสารและโทรคมนาคม

(๑) ไปรษณีย์และโทรเลข มีที่ทำการไปรษณีย์และโทรเลขทุกอำเภอในจังหวัดของ แหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้มีที่ทำการไปรษณีย์อนุญาตเอกชน และที่ทำการไปรษณีย์สถานีรถไฟด้วย ในตำบล ห่างไกลจากอำเภอมียไปรษณีย์สาขาภิบาล และที่รับส่งไปรษณีย์ตำบล

(๒) โทรพิมพ์ (Telex) การบริการโทรพิมพ์ยังมีไม่ทั่วถึงในแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ โครงการ แต่อย่างไรก็ตามในแหล่งท่องเที่ยวหลักมีการใช้บริการโทรพิมพ์ทุกแห่ง แหล่งท่องเที่ยวภาคกลาง มีการใช้บริการ ๔ แห่ง คือ จันทบุรี บ้านโป่ง/ราชบุรี สระบุรี และหัวหิน แหล่งท่องเที่ยวภาคเหนือมีการ บริการ ๓ แห่ง คือ ลำปาง ลำพูน และตาก แหล่งท่องเที่ยวภาคใต้มีการใช้บริการ ๓ แห่ง คือ พัทลุง ตรัง และยะลา แหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการใช้บริการ ๕ แห่ง คือ นครราชสีมา ขอนแก่น อุตรธานี อุบลราชธานี และสุรินทร์ การสื่อสารแห่งประเทศไทยมีโครงการ ๕ ปี (๒๕๒๓-๒๕๒๗) เพื่อติดตั้ง และขยายบริการโทรพิมพ์ให้ครอบคลุมจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางธุรกิจทุกแห่ง

(๓) วิทยุติดตามตัว ปัจจุบันมีบริการวิทยุติดตามตัว เฉพาะในกรุงเทพมหานครและ ขอนแก่น มีโครงการขยายบริการออกไปในส่วนภูมิภาคโดยเฉพาะในจังหวัดใหญ่ ๆ

(๔) วิทยุเคลื่อนที่และสถานีประจำที่มี ๒ ระบบคือ วิทยุระบบธรรมดา (Manual System) ใช้คลื่นความถี่ชนิดสูงมาก (VHF) ปัจจุบันมีสถานีวิทยุบริการอยู่ ๑๔ แห่ง มีให้บริการนี้ในแหล่ง พื้นที่โครงการอยู่ ๑๔ แห่ง และวิทยุระบบอัตโนมัติ (Automatic System) ใช้คลื่นส่งความถี่ชนิดสูงมาก พิเศษ (UHF) ปัจจุบันมีชุมสาย ๒ แห่ง คือ ที่กรุงเทพฯ และเขาเขี้ยวจังหวัดนครนายก ชุมสายทั้ง ๒ สามารถครอบคลุมถึง ๑๔ จังหวัด โดยมีระยะรัศมี ๒๕๐ กม. ครอบคลุมแหล่งพื้นที่โครงการ ๔ จังหวัด แผน งานและโครงการจัดตั้งศูนย์และขยายบริการวิทยุระบบธรรมดามี ๒ โครงการ คือ โครงการจัดตั้งศูนย์วิทยุ บริการในปี ๒๕๒๔-๒๕๒๗ ในส่วนภูมิภาคปีละ ๑๐ ศูนย์ และโครงการที่สองโดยจะขยายบริการในส่วนท้องถิ่น และทดแทนศูนย์เดิมที่หมดสภาพปีละ ๕ ศูนย์ และเพิ่มลูกข่ายปีละ ๒๐๐ เลขหมาย

(๕) โทรศัพทระหว่างประเทศ จังหวัดที่ติดต่อโทรศัพทไปยังประเทศต่าง ๆ ได้โดยตรง ได้แก่ กรุงเทพฯ และพัทยา ส่วนจังหวัดอื่น ๆ นั้น การติดต่อโทรศัพทกับต่างประเทศจะต้องผ่านชุมสายที่

กรุงเทพฯ ก่อนเสมอ

(๖) โทรศัพทภายในประเทศ มีบริการโทรศัพทภายในท้องถิ่นและติดต่อทางไกลระหว่างจังหวัด โดยใช้ระบบอัตโนมัติทุกจังหวัดและอำเภอใหญ่ ๆ วงค์การโทรศัพทแห่งประเทศไทยมีโครงการพัฒนาโทรศัพทในประเทศในระหว่างปี ๒๕๒๐-๒๕๒๗ เพื่อให้มีโทรศัพทใช้เพิ่มขึ้นอย่างเพียงพอ

๒) การประปา การบริการประปาโดยทั่วไปในแหล่งพื้นที่โครงการยังไม่ดีเท่าที่ควร ปัญหาที่สำคัญคือ การเก็บกักน้ำในแหล่งน้ำดิบธรรมชาติไม่ดีเท่าที่ควร ในฤดูร้อนจะมีปัญหาในการขาดแคลนน้ำดิบ การขยายบริการน้ำประปามีขีดความสามารถจำกัด

๓) การไฟฟ้า โดยทั่วไปการบริการด้านไฟฟ้าอยู่ในระดับที่ดีพอสมควร โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ ๆ ส่วนในชนบททางไกลตัวเมืองจะประสบปัญหาการขาดแคลนไฟฟ้า

๔) การกำจัดขยะ การเก็บขยะยังไม่สมดุลกับการทิ้ง สมรรถนะการขนถ่ายขยะยังไม่ดีพอ การกำจัดขยะส่วนใหญ่ไม่ถูกสุขอนามัย

๕) สถานพยาบาล มีโรงพยาบาลทุกจังหวัดและอำเภอ แต่ส่วนใหญ่มีแพทย์ และพยาบาลไม่เพียงพอ มีโรงพยาบาลเอกชนเฉพาะในเมืองใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางธุรกิจและการค้าเท่านั้น

๕.๔ สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว

ร้านอาหาร สถานบริการบันเทิง และสถาบันการเงินในจังหวัดในพื้นที่โครงการ นับว่าอยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งในทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ และนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่วนของที่ระลึกนั้น ในบางจังหวัดยังไม่มี การจัดทำ และบางจังหวัดยังมีน้อย รวมทั้งไม่มีการควบคุมคุณภาพ อย่างไรก็ตามอาจสรุปได้ว่า สิ่งอำนวยความสะดวกทั้ง ๔ ประเภทที่กล่าวแล้วมีความเพียงพอกับสภาพปัจจุบัน ถ้ามีการขยายตัวทางด้านอุปสงค์มากขึ้น จะมีส่วนชักจูงให้เอกชนจะเข้าไปดำเนินการเอง อย่างไรก็ตามรัฐบาลจะต้องมีนโยบายที่แน่นอนว่าจะเข้าไปพัฒนาในแหล่งใดก่อนหลัง ปัญหาที่นับว่าสำคัญ คือ ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวและปัญหาอีกประการ ได้แก่ การที่ไม่มีบริษัทนำเที่ยวและมีคุณภาพ เพื่อให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การแก้ปัญหาเรื่องมีคุณภาพควรมีแผนระยะยาว เพื่อจัดอบรมมัคคุเทศก์ ให้มีความรู้ในด้านภาษาต่างประเทศ รวมทั้งความรู้ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ส่วนในเรื่องความปลอดภัย นั้น ททท. ควรมีเจ้าหน้าที่เพื่อติดต่อและประสานกับฝ่ายตำรวจ รวมทั้งติดตามเรื่องที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว เพื่อแจ้งข่าวให้นักท่องเที่ยวได้ทราบในภายหลัง

๕.๕ แหล่งท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดต่าง ๆ ในพื้นที่โครงการมีแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น ๗๖๒ แห่ง ในภาคเหนือมี ๒๐๓ แห่ง ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ร้อยละ ๔๘.๗๕ รองลงมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติร้อยละ ๔๒.๘๖ ในภาคกลางมีแหล่งท่องเที่ยว ๒๗๐ แห่ง โดยเป็นแหล่งธรรมชาติร้อยละ ๔๓.๗๐ ประวัติศาสตร์ร้อยละ ๓๘.๕๒ และชายหาดร้อยละ ๘.๑๕ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทั้งหมด ๗๘ แห่ง ส่วนใหญ่เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ถึงร้อยละ ๖๘.๒๓ เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติร้อยละ ๑๘.๒๓ ส่วนภาคใต้มีแหล่งท่องเที่ยว ๒๑๑ แห่ง โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติร้อยละ ๕๗.๘๒ ประวัติศาสตร์ร้อยละ ๒๒.๒๘ และชายหาดร้อยละ ๑๓.๒๗

แหล่งท่องเที่ยวทั้ง ๗๖๒ แห่ง ได้แสดงไว้ในแผนที่จังหวัดต่าง ๆ ในภาคผนวก แหล่งท่องเที่ยวทั้ง ๗๖๒ แห่งนั้นได้นำมาประเมินเพื่อพิจารณาเลือกความเด่นของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด โดยพิจารณาในประเด็นต่าง ๆ คือ ลักษณะทางกายภาพที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ความนิยมและปริมาณของนักท่องเที่ยวที่ไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้น รวมทั้งความพร้อมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว หลังจากนั้นจึงเลือกแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละประเภทคือ ชายหาด ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และเมือง เป็นกลุ่มที่มีความเด่นสูง ปานกลาง และต่ำ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนทางการพัฒนา ปัญหาหลักที่พบในแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด ได้แก่การทำลายธรรมชาติและ การบุกรุกที่ดินบนชายหาด ขาดการควบคุมด้านลักษณะสถาปัตยกรรมที่ไม่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่ ปัญหาการทำลายป่า ขาดการบำรุงรักษา การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การทำแผนผังแสดงแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ได้แก่ การขาดการอนุรักษ์ และการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ส่วนปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวประเภทเมือง คือ เรื่องความปลอดภัย ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ควรใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

บทที่ ๖

การจัดลำดับความสำคัญของจังหวัดและแหล่งท่องเที่ยว

ในการเปรียบเทียบเพื่อเลือกจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนานั้น ได้นำจังหวัดในพื้นที่โครงการทั้งหมดมาประเมินความสำคัญ โดยใช้วิธีการให้คะแนนจากการพิจารณาในประเด็นที่สำคัญดังนี้ อุปสงค์ของนักท่องเที่ยว อุทยานการท่องเที่ยว นโยบายการพัฒนา ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น ๔ องค์ประกอบคือ อุปสงค์ สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว โรงแรม การคมนาคม สาธารณูปโภค สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัด ความดึงดูดใจของแหล่ง แผนพัฒนาเมือง ลักษณะทางกายภาพ เมื่อแยกออกเป็นองค์ประกอบแล้วก็จะให้คะแนนองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบเป็นรายจังหวัดทุกจังหวัด ในการให้คะแนนได้มาจากวิธีการต่าง ๆ ในด้านอุปสงค์ได้จากเปอร์เซ็นต์ความนิยมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวเคยไปมาแล้ว มีความต้องการจะไปและมีความประทับใจมากที่สุด ซึ่งวัดจากเปอร์เซ็นต์ที่วิเคราะห์แบบสอบถามนักท่องเที่ยว ส่วนในเรื่องของอุทยาน ซึ่งได้แก่ โรงแรม สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว การคมนาคมและสาธารณูปโภค ได้ให้คะแนนจากการพิจารณาความเพียงพอ ในเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวพิจารณาจากความดึงดูดใจ การให้คะแนนในแต่ละหัวข้อจะให้ตั้งแต่ ๑-๕ คะแนนที่รวมแล้วจะแยกออกเป็นคะแนนทางด้านอุปสงค์ และคะแนนทางด้านอุทยาน คะแนนของอุปสงค์และอุทยาน จะถูกนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกันเป็นรายจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อใช้จัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวได้แยกออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. การจัดลำดับความสำคัญตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ได้ใช้หลักเกณฑ์ดังนี้

(๑) กลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาสูงของประเภท จะพิจารณาจากจังหวัดที่ทั้งอุปสงค์และอุทยานมีคะแนนตั้งแต่ ๓ ขึ้นไป

(๒) กลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาปานกลาง จะพิจารณากลุ่มจังหวัดที่ทั้งอุปสงค์และอุทยานมีคะแนนตั้งแต่ ๒ ขึ้นไป

(๓) กลุ่มจังหวัดที่จัดว่ามีศักยภาพต่อการพัฒนาต่ำ จะเป็นกลุ่มจังหวัดที่ทั้งอุปสงค์และอุทยานมีคะแนนตั้งแต่ ๑ ขึ้นไป

การจัดลำดับความสำคัญ สามารถแยกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยวได้จังหวัดตามหลักเกณฑ์ดังนี้

ประเภทชายหาด จังหวัดที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ ชลบุรี/บางแสน ระยอง ประจวบคีรีขันธ์/หัวหิน สุราษฎร์ธานี/สมุย ชันบุรี

ศักยภาพปานกลาง ได้แก่ เพชรบุรี/ชะอำ กระบี่

ศักยภาพต่ำ ได้แก่ นครศรีธรรมราช ตราค

ประเภทธรรมชาติ จังหวัดที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ ชลบุรี นครราชสีมา กาญจนบุรี ระยอง
ประจวบคีรีขันธ์/หัวหิน สุราษฎร์ธานี/สมุย จันทบุรี

ศักยภาพปานกลาง ได้แก่ พังงา เลย เชียงราย นครนายก อุบลราชธานี ลำปาง
สระบุรี กระบี่ ตาก

ศักยภาพต่ำ ได้แก่ เพชรบูรณ์ ตรัง สกลนคร พะเยา ลำพูน พัทลุง

ประเภทประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม จังหวัดที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ นครราชสีมา กาญจนบุรี

ศักยภาพปานกลาง ได้แก่ ขอนแก่น อุดยธา เพชรบุรี/ชะอำ อุบลราชธานี พิษณุโลก
ลำปาง สุโขทัย ราชบุรี นครพนม สุรินทร์

ศักยภาพต่ำ ได้แก่ นครศรีธรรมราช อุตรธานี สกลนคร กำแพงเพชร ลพบุรี กาฬสินธุ์

๒. การจัดลำดับความสำคัญของจังหวัด

(๑) กลุ่มของจังหวัดที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาสูง มีแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีศักยภาพสูง
อย่างน้อย ๒ ประเภท กลุ่มจังหวัดเหล่านี้ได้แก่ ชลบุรี/บางแสน จันทบุรี ระยอง นครราชสีมา กาญจนบุรี
สุราษฎร์ธานี/สมุย ประจวบคีรีขันธ์/หัวหิน

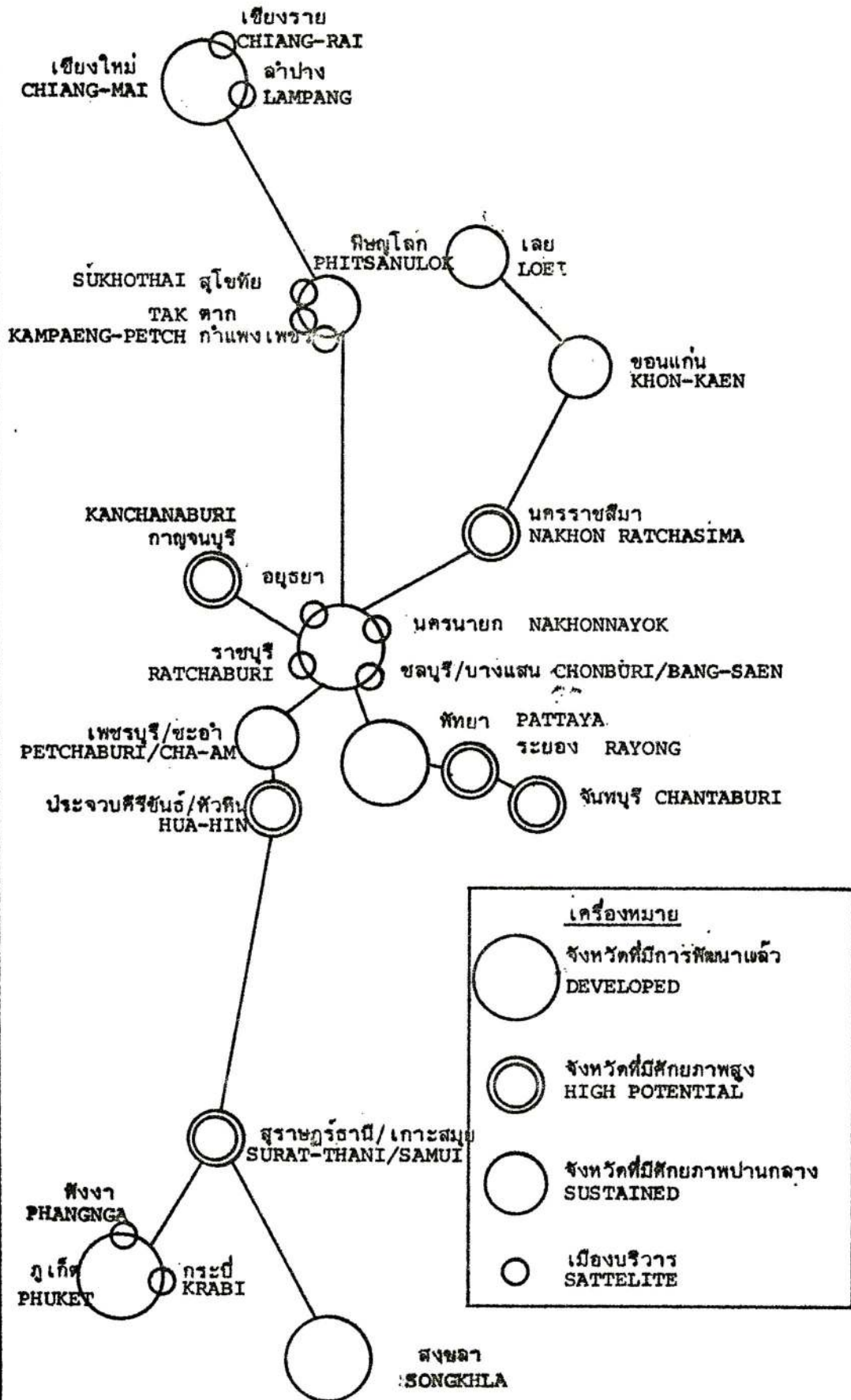
(๒) กลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาปานกลาง สามารถแยกกลุ่มจังหวัดเหล่านี้
ออกเป็น ๒ ประเภท ตามลักษณะดังนี้

ประเภทที่ ๑ ได้แก่จังหวัดที่มีลักษณะเป็นเมืองท่องเที่ยวที่เป็นเมืองบริวารของแหล่ง
ท่องเที่ยวหลักที่พัฒนาแล้ว ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นศูนย์กลางระดับภาค หรือศูนย์กลางระดับจังหวัด โดยอยู่
ห่างจากเมืองหลักในรัศมี ๑๐๐-๒๐๐ กิโลเมตร สามารถไป-กลับได้ในวันเดียว นักท่องเที่ยวจะใช้อุทยาน
ด้านการบริการจากเมืองที่เป็นศูนย์กลาง จังหวัดเหล่านี้ได้แก่กระบี่ พังงา เลย เชียงราย นครนายก ลำปาง
อุดยธา ราชบุรี สุโขทัย นครพนม สุรินทร์

ประเภทที่ ๒ ได้แก่กลุ่มจังหวัดที่ไม่ใช่เมืองบริวาร แต่เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนา
ต่อไป จังหวัดเหล่านี้บางจังหวัดมีความพร้อมด้านอุปสงค์แต่ขาดอุปทาน บางจังหวัดมีความพร้อมอุปทานแต่อุปสงค์
ยังต่ำ จังหวัดเหล่านี้ได้แก่ เพชรบุรี/ชะอำ อุบลราชธานี สระบุรี ตาก ขอนแก่น พิษณุโลก เลย

(๓) กลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาต่ำ ได้แก่ จังหวัดที่ยังมีอุปสงค์และอุปทานต่ำ
อยู่ ซึ่งได้แก่ นครศรีธรรมราช ตราค พัทลุง สกลนคร กำแพงเพชร ลพบุรี กาฬสินธุ์ ตรัง เพชรบูรณ์ พะเยา
ลำพูน

ผลของการจัดลำดับที่ได้กล่าวแล้ว ได้นำมาใช้ในการทบทวนแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ ด้วย แนวทางการพัฒนาในรายงานนี้ได้นำเอาอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวในปัจจุบันเข้ามาพิจารณาประกอบด้วย ผลของการศึกษาทบทวนปรากฏว่าความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่ควรเป็นศูนย์กลางระดับภาค และศูนย์กลางระดับจังหวัดมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามสภาพการพัฒนาที่ผ่านมา และทัศนคติของนักท่องเที่ยว แต่เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว แนวทางการพัฒนาที่ได้เสนอแนะไว้สำหรับปัจจุบันและอนาคตจะสอดคล้องกับการพัฒนาที่ดำเนินมาแล้ว ซึ่งได้แสดงไว้ในรูปที่ ๖.๑

รูปที่ ๖.๒ แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแผนระยะสั้นและระยะยาว

บทที่ ๗

ผลของโครงการอื่นต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ในการศึกษาโครงการพัฒนาในสาขาอื่น ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาลักษณะของโครงการ และผลกระทบของโครงการอื่นต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อ ททท. จะได้นำไปพิจารณาในการส่งเสริม การท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับโครงการอื่น ๆ ต่อไป โครงการที่นำมาศึกษาในที่นี้ได้แก่

๑) โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมหลักและท่าเรือน้ำลึกบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก มีพื้นที่โครงการอยู่ในเขตจังหวัดชลบุรี และระยอง ผลของโครงการต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว คือ เมื่อมีอุตสาหกรรม เกิดขึ้นทำให้มีแหล่งงาน ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้มีความต้องการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ประกอบกับการ จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่อุตสาหกรรม จะมีผลต่อการท่องเที่ยวในอันที่จะอำนวยความสะดวกแก่นัก ท่องเที่ยวด้วย นอกจากนี้การสร้างท่าเรือน้ำลึกจะทำให้เรือบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่ ซึ่งมีลูกเรือจำนวนมาก เข้าเทียบท่าได้ นับเป็นการเพิ่มนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง แต่การพัฒนาตามโครงการนี้อาจจะมีผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม เช่น ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยว และอาจเกิดการขาดแคลน แรงงาน ซึ่งจะเข้าสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้

๒) โครงการเขื่อนเขาแหลม โครงการนี้มีพื้นที่โครงการอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเมื่อ สร้างเขื่อนเสร็จเรียบร้อยแล้วจะทำให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ นับเป็นปัจจัยในการสนับสนุนการท่องเที่ยว ได้ แต่การสร้างเขื่อนจะมีผลกระทบต่อการล่องแก่งในลุ่มน้ำแควน้อยได้เช่นกัน

๓) โครงการนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ผลของโครงการที่มีต่ออุตสาหกรรม ท่องเที่ยวก็คือ เมื่อมีการตั้งนิคมอุตสาหกรรม จะมีแหล่งชุมชน เพราะมีแหล่งงาน เกิดย่านธุรกิจ คนในท้องถิ่น มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นเหตุให้มีความต้องการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น แต่การเกิดย่านธุรกิจและชุมชน อาจก่อให้เกิด ปัญหาอาชญากรรม สภาพแวดล้อมเป็นพิษ และความไม่สะดวกในการคมนาคม ซึ่งเป็นอุปสรรคสำหรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้อาจมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนแรงงานที่จะเข้าสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งจะขยายใน อนาคตได้ เพราะเมื่ออุตสาหกรรมต่าง ๆ ขยายตัวก็มีความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้นด้วย

๔) โครงการทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๑๗ นครสวรรค์-พิษณุโลก โครงการนี้เริ่มต้นจาก จังหวัดนครสวรรค์ และสิ้นสุดลงที่จังหวัดพิษณุโลกเป็นระยะทาง ๑๒๓.๓ กิโลเมตร การสร้างทางนี้จะอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวจากภาคกลาง และภาคใต้ที่จะมุ่งไปเที่ยวพิษณุโลก นอกจากนี้โครงการนี้แล้วยัง มีโครงการสร้างอุทยานประวัติศาสตร์ที่จังหวัดสุโขทัย ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมศิลปากร นับเป็นการ สร้างทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์อีกแหล่งหนึ่งด้วย

๕) โครงการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมในประเทศไทย ซึ่งครอบคลุมจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลายจังหวัด โครงการนี้จะทำให้เศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือดีขึ้น และมีผลต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว คือ ในระยะที่มีการสำรวจแหล่งน้ำมันดิบนี้ จะมีความต้องการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เพราะบริเวณที่ได้สัมปทานส่วนใหญ่อยู่ห่างไกลความเจริญ และคนงานจำเป็นจะต้องอยู่ในบริเวณสำรวจ คนงานโดยเฉพาะชาวต่างประเทศ อาจจะใช้เวลาว่างท่องเที่ยวภายในจังหวัด หรือจังหวัดใกล้เคียงได้ และหลังจากที่มีการพบก๊าซธรรมชาติและน้ำมันแล้ว ทำให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น จะเป็นผลให้มีความต้องการท่องเที่ยวทั้งจากภายในประเทศ และจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น

๖) โครงการทำเรื่อน้ำลึกสงขลา มีพื้นที่โครงการอยู่บริเวณฝั่งเขาแดงด้านนอก การสร้างทำเรื่อน้ำลึก มีผลต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว คือ เมื่อเรือสินค้าขนาดใหญ่มาจอดเทียบท่าได้ เรือเรือสามารถใช้เวลาในการท่องเที่ยวได้มากขึ้น นอกจากนี้การสร้างทำเรือจะก่อให้เกิดการขยายตัวของกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น ความต้องการท่องเที่ยวของคนในท้องถิ่นจะเพิ่มขึ้นได้ แต่บริเวณที่จะสร้างทำเรืออยู่ใกล้ปากทาง เข้าทะเลสาบสงขลา อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายในทะเลสาบ และบริเวณใกล้เคียงได้

๗) โครงการนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ บริเวณพื้นที่โครงการอยู่ในเขตอำเภอเมืองสงขลา ซึ่งการตั้งนิคมอุตสาหกรรม จะช่วยให้รายได้ของคนในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ความต้องการท่องเที่ยวจะมีเพิ่มขึ้น และการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับอุตสาหกรรมนั้น จะมีปัจจัยบางอย่างที่ช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยวได้ เช่น การคมนาคม เป็นต้น การตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้นจะทำให้มีการติดต่อธุรกิจ ก่อให้เกิดความต้องการโรงแรม และการเดินทางเพิ่มขึ้น นอกจากโครงการนี้ โครงการที่น่าสนใจอีกโครงการหนึ่งก็คือ โครงการสร้างถนนรอบเกาะสมุย ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกในการเดินทางภายในเกาะสมุยด้วย

บทที่ ๘

แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

เป้าหมายที่สำคัญในการวางแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ก็เพื่อจะส่งเสริมและชักจูงนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ และนักท่องเที่ยวชาวไทยให้ไปยังแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น และมีเป้าหมายของระยะวันพักของนักท่องเที่ยวในจังหวัดต่าง ๆ ให้นานวันขึ้น การวางแนวทางการพัฒนาขึ้นอยู่กับลำดับความสำคัญ และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาแบ่งได้เป็น ๓ ระยะ คือ ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว การพัฒนาในระยะสั้นควรจะดำเนินการได้ทันที หรือดำเนินการภายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๕ การพัฒนาในระยะกลางควรจะดำเนินการภายในเวลา ๑๐ ปี หลังจากเสร็จสิ้นแผนพัฒนา ฉบับที่ ๕ แล้ว ส่วนการพัฒนาในระยะยาว ควรมีการดำเนินการภายในเวลา ๒๐ ปี

การวางแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาดที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงนั้น การพัฒนาจะต้องประกอบด้วยการจัดระเบียบในเรื่องร้านอาหาร และของที่ระลึกให้เป็นสัดส่วน การจัดกิจกรรมกีฬาทางน้ำ ชายหาด ที่นั่งพัก ที่จอดรถ พัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อมและความปลอดภัยให้เหมาะสม สำหรับชายหาดที่มีศักยภาพในการพัฒนาปานกลาง ททท. จะต้องประสานงานกับทางจังหวัด และเทศบาลโดยศึกษาจากปัญหา และข้อผิดพลาดต่าง ๆ จากแหล่งที่พัฒนาแล้ว ส่วนชายหาดที่มีศักยภาพในการพัฒนาต่ำ ซึ่งยังไม่มีความพร้อมก็ควรที่จะรักษาสภาพของแหล่งท่องเที่ยวเอาไว้

แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง ส่วนใหญ่แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติเป็นของรัฐบาล เช่น กรมป่าไม้ และหน่วยงานท้องถิ่น ควรมีการประสานงานระหว่างกรมป่าไม้ และหน่วยงานท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวโดยการวางแผนในการก่อสร้างที่พัก ร้านอาหาร เส้นทางเชื่อมโยงสายต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องมีความสอดคล้องเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้น สำหรับแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีศักยภาพในการพัฒนาปานกลาง จะต้องระวังไม่ให้เกิดการบุกรุกเข้าไปทำลายสภาพธรรมชาติก่อนที่จะมีการพัฒนาจัดระเบียบต่าง ๆ และแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีศักยภาพในการพัฒนาต่ำ คือ แหล่งท่องเที่ยวที่ยังไม่มีการคมนาคมเข้าถึง ททท. ต้องประสานงานกับกรมป่าไม้ และจังหวัดในการที่จะอนุรักษ์ลักษณะของแหล่งเหล่านั้นไว้

แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง สถานท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ จะอยู่ในความรับผิดชอบของกรมศิลปากร บางส่วนอยู่ในความรับผิดชอบของจังหวัด ททท. จึงต้องประสานกับกรมศิลปากร และจังหวัดในการอนุรักษ์และบูรณะสถานที่ จัดระเบียบทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ชายหาด ที่จอดรถ ที่ตั้งขยะ การรักษาความปลอดภัย การประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการจัดเตรียมเอกสาร ข้อมูลที่เกี่ยวกับความเป็นมาของประวัติศาสตร์ จัดทำมัคคุเทศก์ที่มีคุณภาพ ฟื้นฟูการ

ละเล่น ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้เป็นแนวทางในการพัฒนาในระยะสั้น สำหรับแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีศักยภาพปานกลาง ททท. ต้องศึกษาความเหมาะสมในการลงทุนเพื่อปรับปรุงสถานที่ร่วมกับทางจังหวัด และกรมศิลปากร เมื่อศึกษาปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว จึงควรวางโครงการในการพัฒนา สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพต่ำ จะต้องมีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นไว้ก่อนจนกว่าจะมีความพร้อมทางด้านอุปสงค์ และอุปทานจึงควรดำเนินการพัฒนาต่อไป

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวประเภทเมือง ควรจะได้มีการพัฒนาให้สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ที่มีศักยภาพสูง กลาง และต่ำ กล่าวคือ เมืองที่มีแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ที่มีศักยภาพสูงก็ควรจะได้มีการพัฒนาเมืองควบคู่กันไปด้วย ทั้งนี้เพราะนักท่องเที่ยวที่ไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงก็เข้าไปท่องเที่ยวในเมืองด้วย การพัฒนาเมืองจะต้องดำเนินการในเรื่องของการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว การจัดทำเอกสารเพื่อให้รายละเอียดในเรื่องต่าง ๆ เช่น โรงแรม การคมนาคม ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว การจัดมาตรการในเรื่องความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของแหล่งท่องเที่ยว การจัดให้มีการฟื้นฟูกิจกรรมประจำท้องถิ่น เพื่อแสดงถึงประเพณีและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวชม

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในด้านต่าง ๆ สามารถสรุปประเด็นสำคัญ และมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๑) จังหวัดในพื้นที่โครงการหลายแห่งมีศักยภาพสูงต่อการท่องเที่ยว เหมาะสมที่จะได้รับการพัฒนาตามลำดับความสำคัญ เพื่อช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

๒) ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปยังจังหวัดต่าง ๆ ในพื้นที่โครงการ ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งมีความนิยมแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติและชายหาด กลุ่มของผู้ที่มีการเดินทางมาก เป็นผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาล และเป็นคนวัยหนุ่มสาว มีรายได้ในระดับปานกลางและต่ำ การใช้จ่ายเงินในการท่องเที่ยว เฉลี่ยคนละ ๒๖๖ บาทต่อวัน แสดงให้เห็นถึงความต้องการบริการต่าง ๆ ในระดับราคาประหยัด กลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้รวมถึงนักเรียน นักศึกษา ซึ่งเดินทางเพื่อทัศนศึกษาด้วย

สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนิยมไปท่องเที่ยวเฉพาะในบางจังหวัด โดยนิยมเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และชายหาด ส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาว มีรายได้อยู่ในระดับสูงและค่อนข้างสูง การใช้จ่ายเงินในการท่องเที่ยวคนละประมาณ ๒,๒๒๓ บาทต่อวัน แสดงให้เห็นถึงความต้องการบริการในระดับค่อนข้างดี

ในการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวในอนาคต ควรพิจารณาความนิยมแหล่งท่องเที่ยวตามโครงสร้างด้านอายุ รายได้ ตลอดจนการศึกษา แล้วจึงจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มต่อไป

๓) ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศูนย์กลางระดับภาค ระดับจังหวัด และเมืองบริวาร ควรแบ่งการพัฒนาออกเป็นระยะสั้น (๕ ปี) ระยะปานกลาง (๑๐ ปี) และระยะยาว (๒๐ ปี) แหล่งท่องเที่ยวที่ควรมีการพัฒนาระยะสั้น ได้แก่ ชลบุรี/บางแสน กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์/หัวหิน ระยอง จันทบุรี นครราชสีมา และสุราษฎร์ธานี/สมุย

แหล่งที่ควรมีการพัฒนาระยะปานกลาง ได้แก่ นครนายก อุดรธานี ราชบุรี เพชรบุรี/ชะอำ ลำปาง เชียงราย พิษณุโลก สุโขทัย ตาก สุรินทร์ ขอนแก่น อุบลราชธานี นครพนม พังงา กระบี่ ส่วนแหล่งที่ควรมีการพัฒนาระยะยาว คือ กำแพงเพชร อุตรดิตถ์ และพัทลุง

แหล่งท่องเที่ยวที่กล่าวมานี้ ควรพัฒนาในด้านปัจจัยพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ รวมทั้งโครงสร้างของกลุ่มต่าง ๆ ด้วย

๔) ในการที่จะชักจูงให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศท่องเที่ยวตามเป้าหมายที่วางไว้ ททท. ควรดำเนินการในขั้นต่อไปดังนี้

- จัดทำเอกสารแนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัดต่าง ๆ ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
 - ควรมีการประสานงานกับองค์กรท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้หน่วยงานท้องถิ่นมีบทบาท และรับผิดชอบให้มากยิ่งขึ้น ในการดำเนินการพัฒนา ทำนุบำรุง จัดระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งการฟื้นฟูประเพณีและวัฒนธรรม และปรับปรุงบริการด้านต่าง ๆ ให้ได้มาตรฐาน เตรียมรับนักท่องเที่ยวในอนาคต
 - ควรประสานงานกับบริษัทนำเที่ยว และสมาคมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อจัดบริการท่องเที่ยวในจังหวัดที่มีศักยภาพ และควรรักษามาตรฐานบริการนำเที่ยวให้อยู่ในระดับที่ดี
 - เพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวมาก
- ๕) ททท. ควรจัดให้มีการศึกษาชั้นรายละเอียด เพื่อจัดทำแผนหลักการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงต่อไป

